

5.2 Praktické minimum pro psaní odborného právního textu (Mgr. Michal Bobek)

Osobní data ke kapitole

Obsah kapitoly

- 5.2.1 Tvůrčí proces a jeho fáze
 - 5.2.1.1. Krok č. 1 - definice výstupu
 - 5.2.1.2 Ideální postup při tvorbě textu
 - 5.2.1.3 Kouzlo osnovy
- 5.2.2 Syntax a členění textu
 - 5.2.2.1 Úvod, stať, závěr ...
 - 5.2.2.2 Předvídatelnost myšlenek autora
 - 5.2.2.3 Náš (ne)přítel odstavec
 - 5.2.2.4 Podnadpisy a členění textu
- 5.2.3 Ke stylistice odborného projevu
 - 5.2.3.1 Několik postřehů ke stylu I – co ano?
 - 5.2.3.2 Několik postřehů ke stylu II – jak nepsat v právnickém ptydepe?
 - 5.2.3.3 Několik postřehů ke stylu III – kde si lze vybrat
- 5.2.4 Citace a odkazy
 - 5.2.4.1 Citační standardy
 - 5.2.4.2 Možnosti citací
 - 5.2.4.3 Vybrané poznámky k jednotlivým aspektům citací

Text kapitoly

Tato kapitola zprostředkovává několik praktických postřehů ohledně tvorby právního textu, především tedy textu odborného (článek do odborného periodika, bakalářská, magisterská nebo disertační práce, kapitola v knize, učebnice apod.). Kapitola se zaměří na čtyři okruhy otázek s odborným psaním souvisejících:

1. *Popis tvůrčího procesu a jeho fází*
2. *Otázky syntaxe a členění textu*
3. *Stylistiku odborného právního textu*
4. *Citace a odkazy*

Po prostudování této kapitoly byste měli:

- Získat povědomí o procesu psaní právního textu;
- Mít představu o věcech, kterých se při tvorbě textu vyvarovat a které naopak upřednostnit;
- Získat zevrubnou představu o náležitostech a formátech citačního aparátu odborné práce.

Na prostudování této kapitoly a zpracování úkolů v ní obsažených byste si měli vyhradit přibližně 3 hodiny.

K odbornému projevu obecně:

Čmejrková, S., Daneš, F., Světlá, J., Jak napsat odborný text. Leda, Praha, 1999.

Hajn, P., Jak se píše knihy aneb Lehkovážná vyprávění o vážné literatuře. Nakladatelství Svoboda, Praha, 1988.

Katuščák, D., Ako pisať záverečné a kvalifikačné práce. 4. vydání. Nitra, Enigma, 2007.

Ke stylu a jazyku:

Eisner, P., Chrám i tvrz: Kniha o češtině. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 1992.

Lacina, V., Čtení o psaní aneb spisovatelem snadno a rychle. Pro potřebu kandidátů nesmrtelnosti. Československý spisovatel, Praha 1981.

Bejčková, M., O češtině nejen soudní. Bulletin advokacie, roč. 2006, č. 9, s. 77 – 83.

K citaci a odkazům:

Norma ČSN ISO 690 (010197) - „Bibliografické citace: obsah, forma a struktura“

Norma ČSN ISO 690-2 (010197) - „Bibliografické citace – Část 2: elektronické dokumenty nebo jejich části“

Boldiš, P., Bibliografické citace dokumentu podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 1 – Citace: metodika a obecná pravidla. Verze 3.3. (Volně dostupné na: <http://www.boldis.cz>).

Winterová, A., Hlavsa, P., Zoulík, F., Recenze – Český civilní proces (autorka: JUDr. Ilona Schelleová). Právní rozhledy, roč. 1997, č. 11, s. 581 – 585.

Bobek, M., O (ne)reformovatelnosti studia práv v Čechách. I. Právní vzdělání a právní kultura. Právní rozhledy, roč. 2005, č. 10, s. 365 – 370.

5.2.1 Tvůrčí proces a jeho fáze

Než začneme (*shrnutí na úvod*)

15 CIMRMANOVÝCH SLEPÝCH ULÍČEK

ANEB

„TUDY NE, PŘÁTELÉ!“

5 nejčastějších úvodních chyb

- 1/ Abych mohl psát odborné články, musím být v dané otázce expertem.
- 2/ Než začnu psát, musím mít všechno načteno.
- 3/ Než začnu psát, tak musím přesně vědět, co budu tvrdit a co chci dokázat.
- 4/ Na počátku každého literárního počínu je geniální myšlenka.
- 5/ Já to neumím.

5 nejčastějších chyb při psaní samotném

- 1/ Pro koho píšu ?
- 2/ Komplikovanost projevu je v přímé úměře k vědeckosti.
- 3/ Jednoduchá věta je pro mě příliš banální.
- 4/ Příklady, příklady, příklady.
- 5/ Musím použít všechno, co jsem přečetl.

5 nejčastějších chyb po dopsání

- 1/ Myslím si, že už je to hotovo.
- 2/ Dnes dopíšu, zítra odevzdám...
- 3/ Komentáře aneb přítelovo nevolnictví.
- 4/ Má genialita nezná mezí aneb čtenář tomu vůbec nerozumí.

5/ Myslím si, že už je to hotovo.

5.2.1.1. Krok č. 1 - definice výstupu

Před začátkem práce na jakémkoliv textu je vhodné si definovat základní parametry očekávaného výstupu:

- (i) Co píšete?
- (ii) Proč píšete?
- (iii) Pro koho píšete?
- (iv) Jak dlouhé?
- (v) Do kdy?

S ohledem na odpověď na první tři otázky volím jednak styl projevu (sevěřenější či naopak uvolněnější, více či naopak méně debatní atd.), jednak jeho formát (typ a frekvence odkazů na literaturu, formátování a členění textu apod.).

Zamyslete se a popište vlastnosti jednotlivých typů textů s ohledem na:

- (i) typického adresáta a jeho očekávání;
- (ii) požadavky na odkazy, jejich formát a přesnost.

Typ projevu	Adresát?	Požadavky na odkazy?
Projev vědecký (článek v odborném periodiku)
Vysokoškolská učebnice
Projev popularizační (Právní rádce ...)
Podání k soudu či správnímu orgánu (žaloba, replika, návrh apod.)
Legislativa (texty zákonů a důvodové zprávy)
Vně odborné komunity – právní poradenství, dopis či rada klientovi apod.

5.2.1.2 Ideální postup při tvorbě textu

1/ Výběr tématu

Např. odpovědnost za škodu; právní úprava nakládání s vodami; ústavní zvyklosti v právním řádu České republiky apod.

2/ Vyslovení pracovní hypotézy

V rámci vybraného tématu je vhodné zvolit pracovní hypotézu toho, co budu (typicky v článku) tvrdit. Hypotéza určuje směr výzkumu – cílem je ji buď zpřesnit, potvrdit či vyvrátit. Stejně tak určuje rozsah práce: v práci by nemělo být nic, co s vyslovenou hypotézou nesouvisí, na druhou stranu by zase neměl chybět podstatný argument, který formulovanou hypotézu podporuje či vyvrací. Jedná se o hypotézu pracovní, kterou je možné dotvářet. Její vyslovení by rozhodně nemělo vést ke „zmrazení“ textu či směřování argumentace.

Hypotéza v rámci témat uvedených výše coby příklad může mít například podobu:

- V případě náhrady škody hrazené veřejnoprávními korporacemi nemá odpovědnost za škodu preventivní účinek na chování škůdce.
- S ohledem na charakter vody a potřebu její účinné ochrany je nezbytné regulovat její užívání na mezinárodní úrovni.
- Existují v českém ústavním právu ústavní zvyklosti?

Obecně lze jednoznačně doporučit formulaci co nejužší hypotézy. Čím širší hypotéza, tím větší pravděpodobnost, že se v ní sám autor ztratí. Je-li vyslovena příliš široká hypotéza (kupř. „právní odpovědnost“), pak schopnost se danou otázkou v typicky omezeném prostoru článku smysluplně zabývat je minimální. Nebojte se úzce vymezených hypotéz.

3/ Sběr materiálů, rešerše

Této otázce se blíže věnuje jiná část této učebnice.

4/ Korekce vyslovené hypotézy,

její zúžení, popřípadě též zúžení tématu s ohledem na nasbíraný materiál. Rozhodně není důvod obávat se zúžení či úplné změny hypotézy či i zvoleného tématu. Potřeba této změny není důkazem toho, že byste udělali nějakou chybu, jako spíše toho, že jste provedli poctivou a vyčerpávající rešerši, která vás objektivně nutí korigovat směr vašeho výzkumu. V této fázi je ten správný okamžik tak učinit.

5/ Vypracovat osnovu

Osnova bude typicky v bodové podobě obsahovat názvy jednotlivých částí práce. Rozvinutou formou osnovy je myšlenková mapa či myšlenkový koncept. Myšlenková mapa je v podstatě rozšíření osnovy o jednotlivé argumenty, ne třeba ještě plně rozvinuté, ale již v bodech zachycující Váš argumentační postup. V praxi psaní myšlenkového konceptu pomůže utřídit argumenty a často se následně volně přelije v psaní první verze článku samotného.

6/ Začít psát první koncept textu

Jestliže nejde psát (máte „blok“), pak jsou dvě možnosti:

- dejte si na uvolnění myšlenek jedno (opakuji: JEDNO) pivo,
- nevíte o čem píšete, vraťte se k bodu č. 2. Nemá cenu začít psát ihned a za každou cenu, myšlenky musí „uzrát“ a zformovat se.

Navíc není potřeba začít jako první psát úvod. V praxi bývají úvod a závěr ty části textu, které jsou napsány jako úplně poslední. Můžete začít kteroukoliv částí, kterou už v hlavě máte, a pak psát ostatní. Nevíte-li, kterou částí textu začít, začněte tím, co je jasné a co používáte pouze jako východisko pro vaše vlastní tvrzení – např. shrnutí skutkových okolností případu, reprodukce vědecké teorie se kterou se chystáte později nesouhlasit apod.

7/ Nechat „uležet“

Proces „zrání“ textu je důležitou fází tvůrčího procesu. Nezraje ani tak text samotný, jako náhled a odstup jeho autora. Se získaným časovým odstupem od textu je autor následně schopen provést lepší korektury vlastního díla, doladit skřípající argumentaci či obětovat části textu, které nejsou potřebné. Obecnou délku „uležení“ nelze stanovit. Mělo by ale platit, že čím delší a komplexnější autorský počín, tím déle by měl zrát. U běžných článků (cca 8 – 10 tisíc slov) lze doporučit minimálně týden „zraní“. Čím déle, tím lépe.

8/ Projít koncept, doplnit

V této fázi je zapotřebí zdravou dávku sebekritiky a realismu. Při procházení textu by se měl autor kromě korektury samotného obsahu a kvality argumentace také cíleně zaměřit na jednotlivé aspekty stylu a gramatiky. K typickým věcem, na které je v této fázi nutné dát pozor, patří:

- kontrola logické struktury, plynutí textu a jeho vnitřní logika;
- zjednodušování textu (aneb kolik jednoduchých vět se dá vytvořit z jednoho souvětí?);
- gramatika, syntax, interpunkce;
- úprava odkazů a bibliografie do požadovaného formátu.

9/ Externí pohled

Komentář a odborná kritika jsou klíčem ke kvalitnímu textu. Další oči vždy více vidí: od chyb a překlepů přes nedokonalosti v argumentaci až po upozornění na chybějící judikaturu k probírané problematice se vážící. Je proto vždy vhodné váš text předložit k pročtení a okomentování ze strany jednoho či dvou kolegů.

10/ Zapracování komentářů, vypracování konečné verze

Kromě zapracování komentářů je nezbytné připravit konečnou verzi práce, která odpovídá požadavkům na tento typ práce kladených. V případě článků se kupříkladu jedná o korektní formát citací, vypracování shrnutí, bibliografie, případně dalších doplňků, jsou-li vyžadovány. Informujte se vždy předem, v jakém formátu a s jakými náležitostmi má být váš výstup odeslán; ušetříte si práci později.

5.2.1.3 Kouzlo osnovy

Na závěr této části ještě několik bližších poznámek k osnově. Tento nástroj logického třídění a systematizace práce bývá při psaní často podceňován; autor začne jednoduše psát a na papír sázet jednu myšlenku za druhou. Výsledkem může být guláš myšlenek, který budí zoufalství nejen u čtenáře.

U větších prací jsou body osnovy zárodky nadpisů či podnadpisů v rámci textu. U kratších textů by měla osnova obsahovat základní výroky či body v textu obsažené. Kontrola logické struktury textu za pomoci osnovy se neomezuje jen na zjištění, zda na sebe jednotlivé části textu navazují. Osnova představuje také test potřebnosti jednotlivých částí

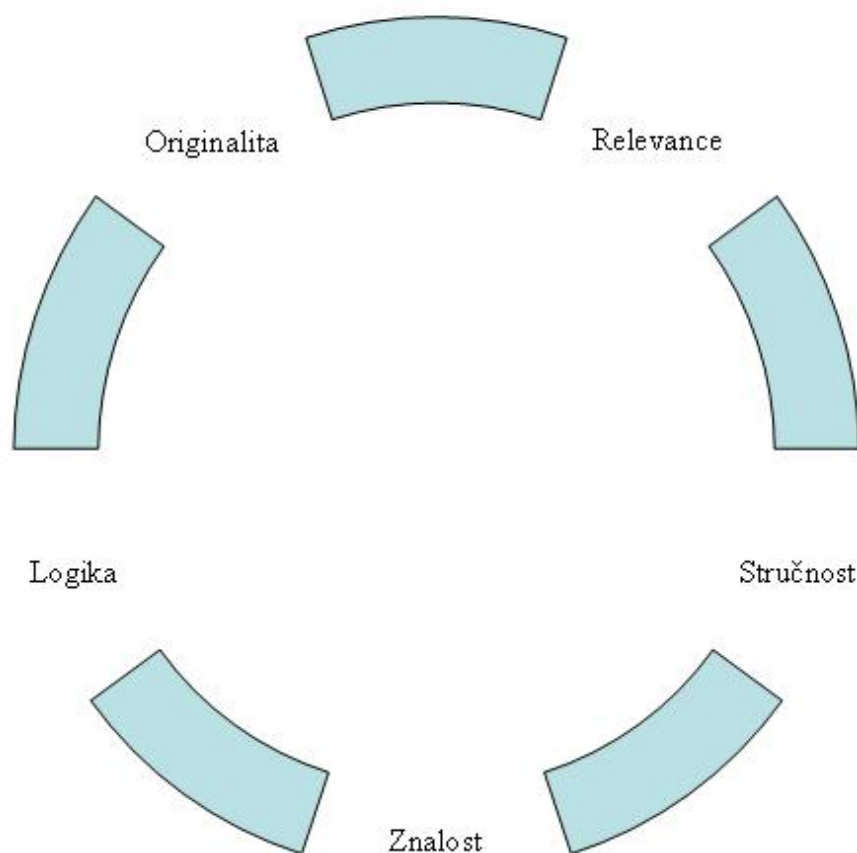
textu: jednotlivé body či podnadpisy osnovy představují výroky, které odůvodňují závěr v rámci kapitoly či celého textu. Každý z bodů v osnově obsažených musí přinášet nějaký dílčí závěr; pokud tak nečiní, je zbytečný.

Příklady obecné osnovy:

Model A – kritika slepé uličky judikatury	Model B – konfrontace teoretického modelu s odlišně se vyvíjející realitou
Úvod – nastínění problému (příkladem...) Chronologický popis vzniku výkladového problému (předchozí judikatura) Dosavadní snahy o řešení – postup A, B, C... Diskuse jednotlivých řešení, pro a proti Navržení nového modelu a jeho zhodnocení	Popis výchozího teoretického modelu zastávané teorii Popis praxe, vyzvednutí odlišnosti Krise výchozího teoretického modelu Návrh možných řešení – řešení A, B, C... Diskuse jednotlivých řešení, pro a proti Nový model

V pořadí podle důležitosti seřadte na škále 1 – 5 (1 – nejdůležitější, 5 – nejméně důležité) vlastnosti, které by podle vašeho názoru měl splňovat odborný právní text.

5.2.2 Syntax a členění textu [↑](#)

5.2.2.1 Úvod, stať, závěr ... [↑](#)

Každý odborný text delší než přibližně tisíc slov by měl být rozčleněn do těchto tří částí.

A/ Úvod

obsahuje vymezení tématu a nosných argumentů autora. Vytýčuje také hlavní části textu. Korektně napsaný úvod slouží jako „pozvánka“ a příslib pro čtenáře; sděluje mu, co a jak se v samotném textu dozví. Úvod musí být napsán přehledně a srozumitelně. Pokud tomu tak není, čtenář s největší pravděpodobností nebude pokračovat dál.

B/ Stať
samotný, dále členěný argument.

C/ Závěr
shrnutí závěrů v článku učiněných.

Úvod a závěr jsou vzájemná zrcadla a musí si odpovídat. Závěr je vlastně odpovědí na otázku autorem v úvodu položenou. Jestliže tomu tak není, znamená to, že se autor ve své stati ztratil. Ani úvod, ani závěr by neměly obsahovat samotnou argumentaci. Především do závěru již není vhodné vznášet nové argumenty, které nezazněly ve stati samotné. Jako hrubé, obecné pravidlo platí, že v úvodu a závěru by nemělo být obsaženo více než 5 – 7 procent z celkového textu.

5.2.2.2 Předvídatelnost myšlenek autora

Odborná práce není detektivní román! Dobrý článek má předvídatelnou a srozumitelnou strukturu, kterou autor vybere a předem čtenáři sdělí. Pokud ji nemá, nikdo jej nebude číst.

Předvídatelnost plynutí textu usnadňuje čtenáři orientaci a je schopna jej lépe vést. Předvídatelnosti a z ní plynoucí srozumitelnosti textu je možné dosahovat dvojím způsobem: za prvé, uchopitelnou a zřetelnou logickou strukturou v rámci celého textu i jednotlivých částí textu. Za druhé, včasným sdělením a odkrytím směru vaší argumentace.

Logická struktura plynutí textu by se měla odehrávat podle rozeznatelného a sděleného kritéria, jako jsou například:

- plynutí času – vývoj judikatury k určitému tématu v časové posloupnosti;
- logickou posloupností – indukci, dedukci ...;
- hodnotovou posloupností – od klíčové hodnoty k té podružné;
- podle síly argumentu (jejich vzájemného vztahu) – nejsilnější argumenty na začátek, slabší či podpůrné nakonec;
- struktura daná teorií určitého oboru, struktura pevně předem (např. zákonně) stanovená – probrání jednotlivých typů trestných činů podle pořadí hlav v Trestním zákoně apod.

Kritérium uspořádání textu by mělo být sděleno v úvodu samotného textu společně se závěry, které se bude autor snažit ve své práci hájit. Za tímto účelem lze použít klasické obraty na počátku textu samotného či jednotlivé kapitoly, jako jsou kupříkladu: Článek přiblíží ... Smyslem článku je nastínit ... Kapitola objasní ... Zde prezentovaný názor je ...

Předvídatelnosti plynutí textu a jeho navazování je však možné uskutečňovat i v rámci menších úseků textu, jako kupříkladu odstavců:

například

Příklad A	Příklad B
<p>V případě Vondráčková/Rejžek se jednalo o vytyčení hranice mezi ochranou osobnosti a svobodou slova. Ústavní soud konstatoval, že obecné soudy mají povinnost vážit tyto ústavně zaručené hodnoty v každém jednotlivém případě a varoval před automatismem ve prospěch ochrany osobnosti. Dle názoru Ústavního soudu tento závěr jasně plynul z okolností případu.</p> <p>Výchozím bodem sporu byl článek, který uveřejnily dne 6.10.2000 Lidové noviny ve své příloze „Pátek Lidových novin“. Článek s titulem „Dívčí válka – jsou české zpěvačky ještě vůbec zpěvačky? Nejsou to už jen nalíčené tváře z obálek?“ se kriticky zabýval pozadím české populární hudby...</p>	<p>V případě Vondráčková/Rejžek se jednalo o vytyčení hranice mezi ochranou osobnosti a svobodou slova. Ústavní soud konstatoval, že obecné soudy mají povinnost vážit tyto ústavně zaručené hodnoty v každém jednotlivém případě a varoval před automatismem ve prospěch ochrany osobnosti.</p> <p>Případu se dostalo značné mediální pozornosti, proto se omezíme jen na krátké shrnutí skutkových okolností a procesního vývoje případu. Výchozím bodem sporu byl článek, který uveřejnily dne 6.10.2000 Lidové noviny ve své příloze „Pátek Lidových novin“. Článek s titulem „Dívčí válka – jsou české zpěvačky ještě vůbec zpěvačky? Nejsou to už jen nalíčené tváře z obálek?“ se kriticky zabýval pozadím české populární hudby...</p>

V obou příkladech plní zvýrazněná věta funkci „navázání“ mezi oběma odstavci. V příkladu **A** je to závěrečná věta prvního odstavce, která mentálně připravuje čtenáře na skutečnost, že obsahem nadcházejícího odstavce je rekapitulace

skutkových okolností probíraného případu. Stejný účel plní v příkladu **B** první věta druhého odstavce.

„Vedení“ čtenáře a předvídatelnosti plynutí textu je možné v rozsahem delších pracích dosahovat také začleněním kratších rekapitulací či shrnutí hlavních argumentů na konci jednotlivých úseků.

5.2.2.3 Náš (ne)přítel odstavec

Předvídatelnosti a srozumitelnosti textu slouží korektní členění textu do odstavců. Přirozeně neexistuje „správná“ délka odstavce. Obecně by však mělo platit, že co odstavce, to jedna myšlenka, která je v rámci daného odstavce rozvedena.

Co je na tomto textu divného?

V pondělí 24.6.2001 řídila paní Marie Nováková osobní automobil státní poznávací značky AHB-98-65 směrem z Přelouče na Choceň. Při jízdou obcí Kunratice přehlédla dopravní značení na křižovatce ulic Masné a Tuhé, v důsledku čehož vjela do křižovatky, aniž by dala přednost v jízdě vozidlu jedoucímu zprava, které řídil pan Doležal. Srážkou s vozidlem pana Doležala utrpěla Marie Nováková četná poranění zad a dolních končetin, což si vyžádalo tříměsíční hospitalizaci a pracovní neschopnost. Při vyšetřování nehody Policií České Republiky vyšlo najevo, že pan Doležal řídil pod vlivem alkoholu a navíc překročil nejvyšší povolenou rychlost v obci o 30 km/h v okamžiku nárazu. Bylo tedy zjevné, že k porušení pravidel provozu na pozemních komunikacích došlo u obou účastníků – paní Nováková nerespektovala dopravní značení a pan Doležal řídil pod vlivem alkoholu. Občanskoprávní žaloba, kterou se paní Nováková domáhala náhrady škody po panu Doležalovi, byla proto jen zčásti úspěšná. Ve zbytku soud konstatoval spoluzavinění ze strany paní Novákové a povinnost náhrady škody poměrně snížil. I dnes však paní Nováková trpí trvalými následky úrazu, které ji znemožňují vykonávat předchozí zaměstnání. Pobírá proto dávky nemocenského pojištění, sociální dávky a přídavky na dvě nezletilé děti. S minimální profesní kvalifikací a faktickou nemožností manuální práce jsou její vyhlídky na sehnání zaměstnání mizivé.

5.2.2.4 Podnadpisy a členění textu

Jak již bylo zmíněno výše, podnadpisy slouží kromě čtenářovy orientace také ke kontrole logické souvztažnosti a plynutí textu. Nadpisy jednotlivých kapitol či částí je možné vnímat jako typ premis, které by měly argumentačně přispívat k závěru, kterého chcete dosáhnout.

Víceúrovňové nadpisy a podrobnější členění textu v jejich rámci je otázkou vkusu každého autora. Některé časopisy či editoři předepisují určitý typ číslování/označování nadpisů, který je nutné dodržet. S ohledem na množství podnadpisů je obecně vhodné doporučit střídmost při členění textu, typicky v případě, víceúrovňového číslování (tedy styl 1., 1. 2., 1. 2. 1., 1. 2. 1. 1. apod.). Píšete odborný text a nikoliv čárkový kód.

Typy a styl podnadpisů jsou různé. Fantasii zde budou asi klást meze pouze konzervativnost editorů periodika, pro které je daný text určen, případně vkus vedoucího vaší práce. Lze si představit nadpisy různých typů:

- V prvním pádu („Nuda, nuda, šed', šed'");
- V prvním pádu s předložkou „o, k, na okraj“ („K výskytu konzervativních nadpisů ve vědeckých pracích");
- Nadpis s podnadpisem („Odpovědnost za škodu: externalizace rizik v ekonomickém chování");
- Slovní hříčka („x aneb y", „Odpověď na odpovědnost");
- Nadpis jako otázka, exklamace („Odpovědnost za právní jednání!?!");
- Přímá řeč, výrok („Odpovědnost? Nikdy!").

Důležité

Vstát o půlnoci, uvařit si pelyňkový čaj, třikrát se otočit na levé patě a držet se přitom levou rukou za pravý ušní lalůček...

Anebo to raději zkusit ... ?

5.2.3 Ke stylistice odborného projevu

Navzdory obecné pověře věda nemusí být nudná. I odborný text může být pestrý. Může obsahovat literární prvky (metafora, personifikace...), může být interaktivní (např. kladením rétorických otázek), může obsahovat jemný vtip, narážky či satiru. Na druhou stranu je pochopitelné, že cílem není sepsání nového dílu Rodokapsu, ale pouze oživení odborného textu.

5.2.3.1 Několik postřehů ke stylu I – co ano?

Příklady, příklady, příklady.

Příkladů není nikdy dost; správně zvolený příklad může sdělit v jedné větě to, co je v abstraktní rovině nucen autor opisovat celou stránkou. Trefně volené příklady navíc prokazují porozumění problematice ze strany samotného autora.

Stručnost je korunou textu.

V odborném textu není nutné sdělit naprosto vše, co autor o dané problematice kdy četl či slyšel. Stručnost a relevance je korunou každého textu. Navíc přílišný důraz na detail může čtenáře odradit.

Nedocenené kouzlo jednoduché věty

Dlouhé souvětí je jako neukotvená plachta, kterou odváne první větřík a do které se snadno strefuje. I jednoduchá věta může být „vědecká“ – navíc je srozumitelná a přehledná.

Jeden z nejznámějších anglických soudců, Lord Denning, M. R., proslul svým jednoduchým a čtivým stylem psaní rozhodnutí. Níže přetištěný úryvek je rekapitulační částí jednoho z jeho zásadních rozhodnutí, kterým zvrátil právní názor anglických soudů v otázkách náhrady imateriální újmy (morálního šoku):

It happened on April 19, 1964. It was bluebell time in Kent. Mr. and Mrs. Hinz had been married some 10 years, and they had four children, all aged nine and under. The youngest was one. Mrs. Hinz was a remarkable woman. In addition to her own four, she was foster-mother to four other children. To add to it, she was two months pregnant with her fifth child.

On this day they drove out in a Bedford Dormobile van from Tonbridge to Canvey Island. They took all eight children with them. As they were coming back they turned into a lay-by at Thurnham to have a picnic tea. The husband, Mr. Hinz, was at the back of the Dormobile making the tea. Mrs. Hinz had taken Stephanie, her third child, aged three, across the road to pick bluebells on the opposite side. There came along a Jaguar car driven by Mr. Berry, out of control. A tyre had burst. The Jaguar rushed into this lay-by and crashed into Mr. Hinz and the children. Mr. Hinz was frightfully injured and died a little later. Nearly all the children were hurt. Blood was streaming from their heads. Mrs. Hinz, hearing the crash, turned round and saw this disaster. She ran across the road and did all she could. Her husband was beyond recall. But the children recovered.

An action has been brought on her behalf and on behalf of the children for damages against Mr. Berry, the defendant. The injuries to the children have been settled by various sums being paid. The pecuniary loss to Mrs. Hinz by reason of the loss of her husband has been found by the judge to be some oe15,000; but there remains the question of the damages payable to her for her nervous shock - the shock which she suffered by seeing her husband lying in the road dying, and the children strewn about.

HINZ v BERRY [1970] 2 QB 40

5.2.3.2 Několik postřehů ke stylu II – jak nepsat v právnickém ptydepe?

„Bezmála všichni takzvaní právníci mohou zpravidla velice často mít určitou tendenci k jistému přehnanému užívání určitých markantních slovních druhů, ovšem tradičně výlučně v materiálním smyslu ...“

Pokud nechcete psát jako ve výše uvedeném úryvku, je vhodné se vyvarovat:

Nadužívání relativizujících výrazů a logických kvantifikátorů

Právníci neradi říkají věci kategoricky. Stránka papíru není bílá, ale bývá jenom „zpravidla bílá“. Opatrná formulace, která výrok kvantifikuje, může mít svůj smysl v okamžiku, kdy si daná osoba není příliš jistá tím, co říká. Právníci si nicméně ze zvyku rádi „kryjí záda“ i pro případy, kdy pro relativizaci výroku či vyjádření rezervace není důvodu. Tento přístup se typicky vyskytuje v podobách:

- nadměrného využívání podmiňovacího způsobu namísto oznamovacího (např. mohli by zabezpečit namísto zabezpečí);
- relativizujících přídavných jmen (určitý, jistý...);
- relativizujících příslovcí (zpravidla, často, tradičně...).

Při využívání těchto kvantifikátorů je vhodné se zamyslet, zda je relativizace výroku v konkrétním případě skutečně zapotřebí.

Falešná skromnost

Falešnou skromnost naleznete typicky v úvodních či závěrečných částech textu, kde autor až podezřele skromně uvádí, že „pokusili bychom se načrtnout“, „naším cílem je v hrubých obrysech nastínit několik základních tezí“... V těchto a jiných případech se jedná o neúměrnou gradaci toho samého (Jak se v hrubých obrysech nastiňuje? Obrys je z povahy věci neurčitější, navíc pokud „nastíním“ hrubý obrys, tak lze pochybovat o tom, zda bude vůbec něco vidět ...) či o pleonasmy, které opakují ve vícero slovech totéž. Kromě poněkud podlézavého „hujerovského“ stylu podobných výroků („Tady bych si dovolil švestičky z naší zahrádky.“) se v podstatě jedná o přiznání selhání ze strany autora. Jak pravil Master Yoda k Luku Skywalkerovi při zvedání letadla silou myšlenky z bažiny „Buď to zvedneš, nebo ne. Zkusit to neexistuje.“

Přebytečné dvojité záporny

I když můžeme při zdvojení záporu cítit odlišnost v jasnosti kladu či záporu, dvojitý zápor znamená logicky klad. „Nemůžeme nesouhlasit se závěrem, že...“, „Z výše uvedeného neplyne nemožnost...“ znamená v matematické podobě $[- (-) = +]$, tedy „Můžeme souhlasit se závěrem, že ...“ či „Z výše uvedeného plyne možnost ...“. Pokud tedy skutečně chceme říci, co daný výrok logicky znamená, tedy že určitá věc z něčeho plyne či že souhlasíme se závěrem x, pak není důvod nesdělit tuto skutečnost přímo.

Český jazyk je zrádný při kupení záporů, hlavně v případech obohacených o kvantifikátory výrokové logiky. Výrok „Nikdo nikdy nic neslyšel.“ obsahuje celkem 4 záporny. Jaký je výsledek? Kladný? Anebo stále záporný? Srov. stejný výrok v jiných jazycích, jako např. „Nobody has ever heard anything“, „Niemand hat jemals etwas gehört“, „Personne n'a jamais rien entendu“, kdy je dbáno na to, aby byl ve větě pouze jeden zápor. Jedná se o korektní překlad české věty, či je zde významový posun daný jediným záporem?

Opakování, pleonasmy, výrazy – „vycpávky“

V rámci kontroly textu je vhodné se zaměřit na místa, kde dochází k nadbytečnému opakování stejných závěrů či je jinými slovy říkáno totéž. To často nemusí být dáno jenom placením právníka od stránky textu, což je shodou okolností ten nejhorší možný způsob, jak jej hodnotit, ale také tím, že při psaní různých částí textu se konečně verze tu či onde překrývají.

„Vycpávky“ jsou výrazy, které k plynutí textu či argumentaci nijak nepřispívají. Pouze zabírají místo. Jedná se typicky o úvodní floskule či „oslí můstky“ pro napojení textu typu „Jak jasně plyne z výše uvedeného“ (Když to tak jasně vyplývá, tak proč je to třeba psát?) apod.

Rod činný v. rod trpný

Právní texty obecně trpí nadužíváním rodu trpného. Zbytečně a ke škodě srozumitelnosti textu: věta „*Návrh byl žalobcem podán u příslušného soudu dne 10. 3. 2007.*“ je významově naprosto shodná s větou „*Žalobce podal návrh u příslušného soudu dne 10. 3. 2007.*“, nicméně o poznání srozumitelnější.

5.2.3.3 Několik postřehů ke stylu III – kde si lze vybrat

V čem píšeme/píšu/autor píše?

- „*ich-forma*“ (1. osoba jednotného čísla) – v právních textech nemá v české kultuře velkou tradici, v současnosti se nicméně začíná objevovat častěji;
- „*er-forma*“ (3. osoba jednotného čísla) – „autor se domnívá“, „autor je toho názoru“ či třetí osoba v rodě středním: „Jak plyne z výše uvedeného, jak bylo již vysvětleno výše“;
- „*pluralis modestiae*“ – „domníváme se“, „jsme toho názoru“ (ale ne: „autoři se domnívají“, jestliže je pouze jeden autor). Alternativou ke „skromnostnímu“ plurálu je plurál inkluzivní („Pokusme se tedy nyní načrtnout podmínky odpovědnosti za škodu ...“).

Ať si autor pro svůj odborný projev zvolí cokoli, v rámci jedné práce smí využívat pouze jednu formu, aby nedošlo ke zmatení čtenáře, kdo je tedy vlastně autorem které myšlenky!

Používání zkratk

Zkr. rozhod. nenap. sroz. text.! (V *překladu*: Zkratky rozhodně nenapomáhají srozumitelnosti textu!) V běžném právním textu (s výjimkou komentářů a jiných zhuštěných podob, kde se často vyskytuje stejný výraz) je proto vhodné zkratky používat střídavě. Obecně platí:

- Pokud existují, respektovat ustálené zkratky (tr. zák., o. z., s. ř. s., SES apod.).
- Pokud píšete text pro určitého nakladatele, informujte se předem, jaké jsou ustálené zkratky v rámci daného nakladatelství.
- Při prvním výskytu zkracovaného výrazu je nezbytné použít plný název a představit vámi zvolenou zkratku čtenáři (např.: [...] jak již konstatoval Soudní dvůr Evropských společenství (dále jen ESD), princip legitimního očekávání [...]).

Termini technici, verba aliena et maximi

Idiosynkratická percepce acquis communautaire je, cum grano salis, de lege ferenda neudržitelná...

Byť si toho někteří autoři možná zatím (záměrně?) nevšimli, latina již není několik století jazykem práva. Stejně tak není přímá úměra mezi množstvím cizích slov a odborností textu! Pro drtivou většinu latinských výrazů v odborných textech existují vhodné české výrazy. Naším cílem pochopitelně nejsou návraty k „čistonosoplenám“ či „klapkobřínkostrojům“. Cílem je vyvarovat se zbytečných cizích slov, která pouze mlží.

Zkuste se proto při využívání latinských výrazů či jiných cizích slov zamyslet, zda vámi používaný obrat skutečně plní funkci kterou by měl: tedy že za pomoci cizího výrazu, který je odborné veřejnosti obecně znám, jsem schopen na nepoměrně menším prostoru vyjádřit myšlenku, kterou bych musel jinak zdlouhavě vysvětlovat opisem (kupř. „zrušení správního aktu s účinky ex tunc“ namísto „zrušení správního aktu s účinky stejnými, jako kdyby nebyl daný správní akt nikdy platně přijat“).

Při využívání latinských výrazů v textech cizojazyčných či textech českých, které budou překládány do jiných jazyků, je dále třeba dbát na to, že zdánlivě stejný latinský obrat (kupř. „res iudicata“) může znamenat něco úplně jiného v českém, francouzském či anglickém právu.

Závorky a jejich funkce

- (Oválné) závorky plní funkci doplňku ve větě. Často je lze nahradit doplňkem nebo přístavkem.
- [Hranaté] závorky se používají pro elipsu při citaci [...]. Lze je také použít pro odkaz na prameny v textu samém v případech, kdy nelze pracovat s poznámkami pod čarou či na konci textu apod.
- Jiné kudrlinky /... / {...} |...| není třeba používat.

Obecně je potřeba se vyhýbat závorkám či jiným zásahům do plynulosti textu. Autoři do nich obvykle umísťují různé dokreslující poznámky. Závorka čtenáře ruší, protože silně přitahuje jeho pozornost. (Čtenářova pozornost se při letném čtení automaticky zaměří na text v závorce.) Závorky je proto potřeba vyhradit pro opravdu nezbytné případy, kdy sdělení určené pro závorku není možno do textu nijak organicky vpravit a přitom je pro text podstatné.

Druhy písma a jejich využití

- *Kurzíva* – slova cizí či přejatá, latinské výrazy, termíny;
- „*Kurzíva v uvozovkách*“ – doslovná citace;
- **Tučné písmo** (pro významné pojmy?);
- Podtržení (někdy pro zdůraznění citovaného právního ustanovení nebo judikatury);
- Česká soudní rozhodnutí často **o d s a z u j í** extra mezerami písmena ve slovesech ve výrokové části. Jedná se o pozůstatek strojopisu, kdy mezeru navíc byla jediným použitelným způsobem, jak zvýraznit důležitou část textu.

Formátování textu je záležitostí vkusu a požadavků vašeho editora či nakladatele. Text nicméně musí být srozumitelný sám o sobě. Jestliže není, sebelepší kudrlinky mu nepomůžou. Buď je text dobře napsán a pak čtenář sám bez potíží sleduje tok autorových myšlenek, nebo dobře napsán není a pak je vše marné.

Shrnutí - na co je vhodné se zaměřit při stylistických úpravách textu (prvního konceptu):

- Zjednodušovat věty – dlouhá souvětí dělit na souvětí kratší či jednoduché věty.
- Dva záporné převádět na věty kladné.
- Zbavit se zbytečných obrátů – „vycpávek“.
- Tvzení případně podepřít či vysvětlit za pomoci příkladů.
- Zkontrolovat pořadí větných členů (podmět-přísudek-zbytek).
- Je pro autorovy názory v textu konsekventně využívána stejná osoba?
- Jsou všechna v textu nakupená cizí slova skutečně třeba?
- Jsou všechny v textu použité zkratky řádně vysvětleny?
- Z trpného rodu udělat, pokud je to možné, rod činný.

Právní „překlad“: Dokážete přeložit následující úryvky ze (skutečných!) právnických textů do srozumitelné češtiny? Které prvky projevu činí tyto texty obtížné srozumitelnými? Čeho by se měl autor vyvarovat?

1) S ohledem na shora uvedené příklady porušení práva Společenství soudy členských států, s ohledem na místo žaloby podle čl. 226 SES v rámci prostředků ochrany při porušení práva Společenství, a ostatně i s ohledem na jinak slibné odůvodnění názoru generálního advokáta nelze předpokládat, že by se, i při pozdějším jednoznačném přijetí odpovědnosti členského státu za jednání jeho soudů, stala žaloba podle čl. 226 SES jiným než výjimečným sankčním prostředkem, řešícím zcela zásadní, pravděpodobně opakovanou a dlouhodobou, uniformitu práva Společenství fatálně ohrožující, judikaturu národních soudů.

2) Aplikace Listiny obvykle tudíž probíhá subsumpcí skutkových zjištění konkrétního případu pod příslušný normativní rámec jednoduchého práva, k němuž se v oblasti práva ústavního, tj. v řízení o ústavních stížnostech v Listině, případně v mezinárodních smlouvách podle čl. 10 Ústavy, vyhledá ústavní pendant (vycházejí z teze, dle níž základní práva a svobody v oblasti jednoduchého práva působí jako regulační ideje, pročez na ně obsahově navazují komplexy norem jednoduchého práva - viz kupř. Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu (dále jen „Sb. n. a u.“), sv. 15, nález č. 98, sv. 17, nálezy č. 9, 18, 33), na základě kterého se z porušení normy jednoduchého práva zásahem orgánu veřejné moci pak více-méně „automaticky“ dovozuje dotčení „řídícího“ ústavního principu, obsaženého v příslušném ustanovení Listiny.

3) Právní názor, podle něhož by se proti vyřízení (či proti nevyřízení) námitek mohl daňový subjekt bránit až v žalobě směřující proti rozhodnutí o daňové povinnosti samotné, je obtížně udržitelný, neboť by v konečném důsledku znamenal, že jednak v případech, kdy by po provedené daňové kontrole nevydal správce daně dodatečný platební výměr, byl by daňový subjekt zcela bez soudní ochrany, a jednak – i v případech, kdy daň doměřena byla – by znamenal, že soud nikdy neposkytne ochranu proti samotné nezákonné daňové kontrole, ale jen proti případně vydanému rozhodnutí.

5.2.4 Citace a odkazy

Korektnost a přesnost odkazů je to, co odlišuje vlastní dílo od plagiátu. Každý přejetý názor či tvrzení musí být dohledatelné a ověřitelné.

V odborném textu vždy odkazujeme na:

- Doslovné citace cizích textů – doslovná citace patří „do uvozovek a do kurzívy“. Bezprostředně po ní musí následovat odkaz na pramen, např.: „V Aristotelově pojetí je spravedlnost [...]“ 1
- Parafraze cizích myšlenek, např.: V Kelsenově pojetí je ohniskem právního řádu základní norma.2
- Nepřímé odkazy, ve kterých se odvoláváme na určitý zastávaný názor, linii judikatury či obecně doktrínu, např.: Tento názor však není obecně akceptován.3
- Skutečnosti nebo údaje, které nejsou všeobecně známé a u kterých je zjevné, že nepocházejí z našeho vlastního výzkumu, např.: Bezmála 34% českých žen bylo alespoň jednou v životě vystaveno domácímu násilí.4
- Konečné odkazy na další literaturu, která rozvíjí myšlenky v textu zachycené. Jedná se o bibliografickou citaci, jakýsi rešeršní servis pro čtenáře se zájmem o téma.

Esencí jakékoliv citace je její přesnost. Citujeme proto vždy na nejmenší možnou jednotku přesně místo, kde je obsaženo tvrzení, kterého se dovoláváme. V případě knih či článků to znamená odpovídající stránku, v případě číslovaných odstavců či marginálních čísel pak číslo odpovídajícího odstavce.

Neexistuje nic jako „správný“ počet citací na stránku či na práci. Jediným kritériem je zachování citační povinnosti. Na druhou stranu je však pravdou, že nadměrná míra citací čtivosti práce škodí. Veškerá argumentace by měla být obsažena v hlavním textu. Účelem poznámky pod čarou je poskytnout bibliografický odkaz, maximálně doplněný o krátkou vysvětlující anotaci. Poznámky nejsou „odpadkový koš“, do kterého se sypou úvahy, které se nehodí do hlavního textu. V poznámkách pod čarou se nepíše paralelní romány!

5.2.4.1 Citační standardy

Formát odkazů a citací je proměnlivý. Záleží na požadavcích, které ten či onen citační styl klade na formát odkazů. Ve světě, především pak anglofonním, existuje množství různých citačních standardů a manuálů, které upravují formáty citací. Bývají pojmenovány podle časopisů, které tyto standardy vytvořily: Harvard Law Review, Yale Law Review, Melbourne Law Review, apod.

Vlivným citačním standardem v rámci Velké Británie a části anglofonní mezinárodní akademie je systém OSCOLA, tedy *The Oxford Standard for Citation of Legal Authorities*. Základní parametry standardu lze najít na internetové stránce: <http://denning.law.ox.ac.uk/published/oscola.shtml>, online interaktivní seminář pro používání tohoto systému je pak

k dispozici na adrese: <https://ilrb.cardiff.ac.uk/citingreferences/oscola/tutorial>.

V rámci České republiky zatím nedošlo k vytvoření jednotného citačního standardu právních pramenů. Existují však obecné citační normy, zpracované Českým normalizačním institutem. Jedná se o normu č. ČSN ISO 690 (010197) s názvem „*Bibliografické citace: obsah, forma a struktura*“ a normu č. ČSN ISO 690-2 (010197) s názvem „*Bibliografické citace – Část 2: elektronické dokumenty nebo jejich částí*“. Obě tyto normy detailním způsobem upravují obecné citační standardy, tedy bez vazby na právo.

Před psaním vašeho textu se vždy informujte, podle jakého standardu mají být upraveny poznámky pod čarou/poznámky na konci textu, případně zpracována bibliografie, pokud je samostatně vyžadována.

5.2.4.2 Možnosti citací

Samotné technické provedení citací je možné v různých formátech. Mezi nejtypičtější patří:

- a. Poznámkou pod čarou
- b. Poznámkami na konci textu
- c. Bibliografické odkazy umístěné průběžně v textu ve spojení s vysvětlující bibliografií na konci textu (např. Brandeis 1912a, str. 123)

Poznámky pod čarou a poznámky na konci textu se vždy umísťují bezprostředně za text či citát, ke kterému se vztahují. Pro přehlednost je vhodnější je umísťovat vždy za znaménka interpunkce či za zavřené uvozovky. Např.: „[...] dlužník musí dostát svému závazku.“¹ anebo „[...] jak již bylo uvedeno výše,² německý právní řád [...]“

5.2.4.3 Vybrané poznámky k jednotlivým aspektům citací

Následné odkazy na stejný pramen - možnosti:

a) Cit. výše (op. cit. – „opere citato“, případně zkratka „cit. výše“ + číslo poznámky)

1 Olowofoyeku, A. *Suing Judges*. Clarendon Press, Oxford 1993, na str. 23.

2

3

4 Olowofoyeku, cit. výše, pozn. č. 1, na str. 25.

b) Jménem autora a rokem vydání, které bylo ve zkrácené podobě uvedeno výše

1 Olowofoyeku, A. *Suing Judges*. Clarendon Press, Oxford 1993, na str. 23. (Olowofoyeku 1993)

2

3

4 Olowofoyeku 1993, na str. 25.

Je třeba se vystríhat nedohledatelných odkazů typu „cit. supra“ či „op.cit.“ bez udání čísla poznámky. Výjimka – další odkaz bezprostředně pod odkazem původním – použije se „ibid“, případně „tamtéž“, bez udání poznámky pod čarou.

Citace vybraných typů pramenů

Monografie

Záleží na zavedeném citačním stylu. Každá citace bude však zpravidla obsahovat (v určitém pořadí) následující údaje:

1/ Příjmení autora;

2/ Křestní jméno či zkratka křestního jména (jmen). Má-li práce více jak tři autory, uvádí se pouze jméno prvního autora s dovětkem „a kol.“, případně „et al.“;

3/ Plný název knihy;

4/ Číslo vydání. Jedná-li se o první vydání, není třeba jej uvádět;

5/ Nakladatel;

6/ Místo vydání (je-li míst vydání více jak 3, uvádí se pouze první místo vydání);

7/ Rok vydání;

8/ Stranu či sled stran, na které je odkaz činěn. Možnosti – odkaz jednu konkrétní stranu (str. 354), odkaz na určitou

stranu a strany následující (str. 354 a n.), odkaz na úsek textu (str. 354 – 367). Je-li text určité publikace dále členěn čísloványými odstavci či marginálními čísly, odkazujeme na tyto jednotky nižší.

CRAIG, P., DE BURCA, G., *EU Law. Text, Cases, and Materials*, 2nd Ed., Oxford: Oxford University Press, 1998, str. 245.

Články

Právnícké časopisy používají pro své citace ustálené zkratky, které je třeba respektovat – např.

C.M.L.R. - Common Market Law Reports | Harv. L. Rev. - Harvard Law Review | I.C.L.Q. - International Comparative Law Quarterly | Cambridge L.J. - Cambridge Law Journal | RTD eur. - Revue trimestrielle du droit européen | C.D.E. - Cahier de droit européen | JAP - Zeitschrift für Juristische Ausbildung und Praxisvorbereitung | NJW - Neue Juristische Wochenschrift | ÖJZ - Österreichische Juristen-Zeitung | ZfRV - Zeitschrift für Rechtsvergleichung, Internationales Privatrecht und Europarecht atd.

Způsob zkracování plného názvu stanoví samotný časopis svým vzorem citace. Máme-li zkratku a nevíme, o který časopis se jedná, či naopak máme-li časopis a hledáme jeho správnou zkratku, je možné příslušný časopis dohledat v databázích zkratek, které jsou v dispozici v každé slušné právnícké knihovně. Seznamy zkratek jsou přístupné také online, a to kupříkladu na <http://www.legalabbrevs.cardiff.ac.uk> [pro zkratky anglické] či <http://www.law.kuleuven.ac.be/rechtsaf> [pro zkratky evropské, mezinárodní a i pro zkratky v jiných jazycích než angličtině – francouzštině, němčině, holandsčině aj.].

Při citaci článků se pak zpravidla uvádí:

České časopisy:

Autor (příjmení, zkratka křestního jména), název článku, název periodika, ročník, číslo sešitu, stránka.

Praktické provedení:

Vomáčka, V., K významu únavy v soudcovské argumentaci. Právní rozhledy, roč. 2008, č. 12, str. 567 – 575.

Anglické časopisy:

Autor (Příjmení, zkr. jména křestního), název článku, [rok], svazek, zkratka názvu časopisu, stránka.

Praktické provedení:

Rasmussen, H., Remediating the Crumbling EC Judicial System. [2000] 37 C.M.L.R. 1071 či *Toner, H., Thinking the Unthinkable? State Liability for Judicial Acts after Factortame (III) [1997] 17 Yearbook of European Law 165.*

Německé časopisy

Příjmení autora, ročník, zkratka časopisu, strana. Často je citováno v ještě kratší podobě: *zkratka časopisu, ročník, strana.*

Praktické provedení:

Lecheler, (2001) JuS, 120; Classen, (2000) JZ, 1157; Berkemann, (2001) JR, 13; Lindner, (2000) BayVBl., 758; Barden, (2000) VwBIBW, 425; NJW 2001, 1267 apod.

Citace internetových pramenů:

Internetové prameny citujeme uvedením *autora dokumentu, jména dokumentu a kompletní adresy URL* (s výjimkou vyhledávačů) *a data*, kdy jsme danou informaci z této adresy obdrželi. U výstupu z vyhledávačů, kde vygenerovaná adresa je pouze změtí znaků, odkazujeme pouze na výchozí adresu vyhledavače.

Weiler, J.H.H., The Rule of Lawyers and the Ethos of Diplomats: Reflections on the Internal and External Legitimacy of WTO Dispute Settlement. Harvard Jean Monnet Working Paper 09/00.

<http://www.jeanmonnetprogram.org/papers/00/000901.html> (23.04.2003).

Je-li dokument uzamčen (pdf) či jinak stránkovaný, pak citujeme i stránku či odstavec.

Citace legislativy

Při citaci legislativních předpisů respektujeme způsob citace předpisů v daném právním řádu.

Odkaz je zpravidla na oficiální sbírku zákonů dané jurisdikce.

- Zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů ve znění pozdějších předpisů;
- Transfer of Undertakings (Protection of Employment) Regulations 1981 (SI 1981/1794);
- Verwaltungsgerichtsordnung (VwGO) vom 21. Januar 1960 (BGBl. I, S. 17), zuletzt geändert durch Gesetz vom 31. August 1998 (BGBl. I, S. 2600);
- Décret n° 2002-387 du 20 mars 2002 modifiant le décret n° 2001-1004 du 2 novembre 2001 relatif a l'attribution d'une prime de sujétions spéciales a certains personnels des services déconcentrés de l'administration pénitentiaire, J.O. n° 70 du 23 mars 2002, p. 5170.

Judikatura

Při citaci judikatury taktéž respektujeme konvence pro její citaci v rámci dané jurisdikce.

V anglických textech se soudní rozhodnutí uvádějí zpravidla ve formě:

Žalobce v. žalovaný [rok] zkratka sbírky (UKHL, All E R apod.) číslo stránky, případně číslo odstavce.

Fairchild v. Glenhaven Funeral Services [2002] UKHL 22

H.P. Bulmer v. J. Bollinger S.A. [1974] Ch. 401

R. v. International Stock Exchange, ex parte Else Ltd. [1993] Q.B. 534

V německých textech se jedná o formu: *název sbírky, svazek, strana*, u významnějších kauz doplněnou o „populární“ název dané kauzy. U sbírky německého Spolkového ústavního soudu (BVerfGE) tak například:

BVerfGE 37, 271 – „Solange I“

BVerfGE 52, 187 – „Vielleicht-Beschluss“

BVerfGE 102, 147 „Bananenmarkt-Beschluss“

Soudní dvůr Evropských společenství - Po přistoupení České republiky k Evropské unii je vhodné respektovat konvenci, kterou pro citaci vlastní judikatury razí Soudní dvůr Evropských společenství. Tato konvence je:

pro judikaturu vydanou před 1. 5. 2004:

rozsudek ze dne 14. 7. 1994, *Paola Faccini Dori proti Recreb Srl*, C-91/92, Recueil, s. I-3325, bod 10;

pro judikaturu vydanou po 1. 5. 2004 (a přístupnou v češtině):

rozsudek ze dne 2. 12. 2004, *José Martí Peix proti Komisi*, C-226/03 P, Sb. rozh., s. I-10497, bod 29.

Evropský soud pro lidská práva - ESLP vydává vlastní sbírku rozhodnutí, která je však v ČR v praxi nedostupná. Veškerou judikaturu ESLP lze nicméně zdarma dohledat v databázi Evropského soudu s názvem HUDOC. Podle této databáze pak v praxi probíhá citace. Minimální citace, která není činěna dle tištěné sbírky, by měla obsahovat datum rozhodnutí, jména stran a číslo stížnosti.

Např.: rozhodnutí ESLP ze dne 7. 6. 2001, *Kress proti Francii*, stížnost č. 39594/98

Judikatura českých soudů zatím žádnou ustálenou citační praxi nemá. Obecně by mělo platit, že přednost má citace judikátu podle tištěné verze sbírky (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu (C. H. Beck), Sbírka Nejvyššího správního soudu (ASPI) či jedné ze tří sbírek Nejvyššího soudu) před pouhým elektronickým uveřejněním judikátu.

Pro citaci Ústavního soudu lze doporučit formát:

typ rozhodnutí, datum, spisová značka, sbírka svazek, číslo ve sbírce, strana na které začíná text daného judikátu, případně strana, na kterou je odkazováno.

Praktické provedení:

Nález ÚS ze dne 9. 4. 1998, sp. zn. III. ÚS 240/97, Sb. n. u. ÚS sv. 10, č. 44, str. 293.

Nejvyšší správní soud a Nejvyšší soud uveřejňují veškerá svá rozhodnutí na internetu. Doporučená internetová verze citace je:

forma rozhodnutí, den vydání, číslo jednací a internetová adresa soudu;

rozsudek NSS ze dne 21. 7. 2005, čj. 2 Afs 17/2004-92, www.nssoud.cz.

Bliže k citaci a vyhledávání judikatury, viz *Kühn, Z., Bobek, M. Polčák, R. (eds.) Judikatura a právní argumentace. Auditorium, Praha, 2006.*

Jak byste definovali „plagiát“?

Zamyslete se nad následujícími scénáři:

1. *Autor vezme část své práce a publikuje ji v nezměněné podobě pod jiným názvem.*
2. *Autor čerpá z myšlenek jiných. Ač chybí výslovný odkaz na zdroj myšlenky, slova, výrazy a obraty jsou vlastní autorovi (převyprávění cizího textu).*
3. *Autor do svého textu přejal doslovné pasáže textu cizího, aniž je vyznačí jako přímý citát.*